

SPRAWOZDANIA

DOI: 10.15290/bb.2019.11.25

XXV Międzynarodowa Konferencja Naukowa**“Droga ku wzajemności”**

Białystok, 18–19 października 2019

Конферэнцыі “Шлях да ўзаемнасці” – чвэрць веку! Дваццаць пяць гадоў збіраюцца ўвосень то ў Беластоку, то ў Гародні навукоўцы розных статусаў, каб, як адзначалася ў справаздачы аб папярэднім навуковай імпрэзе з гэтага цыклу, абмеркаваць шматстайныя гуманітарныя пытанні мінулага і сучаснасці. Сапраўды, такое працяглае існаванне “Шляху да ўзаемнасці” сведчыць аб дакладным вычыванні першымі арганізатарамі канферэнцыі сацыяльна-культурнай атмасферы памежжа, запатрабаванасці дыялогу паміж прадстаўнікамі некалі ж нават аднаго дзяржаўнага ўтварэння.

Пасля ўрачыстага адкрыцця юбілейнай канферэнцыі, арганізаванай Беларуска-польскім культурна-грамадскім таварыствам у Польшчы і найперш шматгадовым сябрам Галоўнай управы БГКТ доктарам Васілём Сегенем у супрацоўніцтве з Гродзенскім аблвыканкамам і Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэтам імя Янкі Купалы, як заведзена, распачалося пленарнае пасяджэнне. Традыцыйна ў тэматыцы выступоўцаў былі прадстаўлены разнастайныя даследчыя аспекты. І цалкам апраўдана, што своеасаблівы рытм Канферэнцыі задала гаворка аб асобе, якая займае пачэснае месца як у польскай, так і беларускай гісторыі. Маецца на ўвазе даклад Сяргея Марозава з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта “Тадэвуш Касцюшка ў гістарычнай памяці сучаснага беларускага грамадства”. У сваю чаргу вядомая журналістка, праніклівая даследчыца стану духоўнасці на памежжы Анна Радзюкевіч, прадстаўляючы Фонд імя князя Канстанціна Астрожскага ў Беластоку, звярнулася да асэнсавання надзвычай важнага пытання, сфармуліраваўшы тэму свайго выступлення наступным чынам: “Współczesna duchowość, myśl i kultura – wspólny dorobek prawosławnych Białorusinów, laureatów Nagrody Księcia Ostrogińskiego (1990–2019)”. Марыя Міцкевіч (Дзіцячы фонд духоўнага і культурнага адраджэння “Сакавік”), унучка слыннага класіка беларускай літаратуры Якуба Коласа, засяродзілася на тэме, надзвычай важнай для беластоцкай канферэнцыі, а менавіта: “Адлюстраванне беларуска-польскія дачыненняў у творчасці Якуба Коласа”. Завяршылася пленарнае пасяджэнне мовазнаўчым дакладам Ігара Капылова (Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі) “Тапанімія беларуска-польскага памежжа: гісторыя, сучасны стан, праблема лексікаграфічнага апісання”.

Пасля ажыўленай дыскусіі і перапынку на абед праца канферэнцыі працягнулася ў пяці секцыях. На юбілейнай XXV канферэнцыі традыцыйна, як заўсёды, пераважала мовазнаўчая праблематыка, абмяркоўваемая ў дзвюх секцыях. Працу першай з іх, у якой ўвага была засяроджана найперш на праблемах анамастыкі, адкрыў сваім дакладам “Mikrotoponimia południowego Podlasia na tle nazw terenowych pogranicza polsko-białorusko-ukraińskiego” шматгадовы ўдзельнік “Шляху да ўзаемнасці” прафесар Фелікс Чыжэўскі (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Прафесар Леанарда Дацэвіч (Uniwersytet w Białymstoku) выступіла з дакладам “Księgi metrykalne rzymskokatolickich parafii z II połowy XIX wieku jako źródło do badań antropimii tego miasta”. Казімерас Гаршва і Аляксандр Адамковіч з Інстытута літоўскай мовы ў Вільнюсе выступілі адпаведна з дакладамі “Собственные балтизмы (топонимы, фамилии) в Польше, Беларуси” і “Уплыў польскай мовы на фарміраванне антрапонімаў у Шаркаўшчынскім раёне”. Агнешка Дудэк-Шумігай, Марцін Койдэр, Марэк Олейнік з Універсітэта Марыі Кюры-Складоўскай у Любліне засяродзіліся на тэмах: “Jezykowy obraz świata w świetle iskrypcji nagrobnych pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego”, “Zróżnicowanie regionalne nazownictwa osobowego wiernych Chełmskiej diecezji grecko-unickiej (1662–1810)”, “Sposoby nominacji kobiet w starostwie grabowieckim w XVI–XVIII ww.”. Наталля Снігірова і Вераніка Курцова з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі выступілі з дакладамі: “Традыцыі і трансфармацыі этнамоўнай самаідэнтыфікацыі носьбітаў сучасных беларускіх гаворак Беласточчыны: з вопыту назірання і асэнсавання”, “Марфалагічны лад сучасных беларускіх гаворак Беласточчыны: ступень захаванасці і асаблівасці эвалюцыі”. Завяршылася праца гэтай секцыі дакладамі Аксаны Шаўцовай і Ірыны Піваварчык з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы: “Funkcja socjologiczna nazw własnych w utworach Elizy Orzeszkowej”, “Медыцынская рэклама ў беларускамоўных і польскамоўных выданнях пачатку XX ст.”.

У другой мовазнаўчай секцыі таксама звярталася ўвага на праблемы моўнага ўзаемадзеяння, аднак пераважаў зварот да твораў мастацкай літаратуры. Распачалася праца секцыі выступленнем “Uwagi o zmianach leksykalnych w gwarach wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny po drugiej wojnie światowej” прафесара Міхала Кандрацюка, які ўласна стаіць ля вытокаў “Шляху да ўзаемнасці”. Тадэуш Левашкевіч з Універсітэту Адама Міцкевіча ў Познані засяродзіўся на тэме “Białoruskie i rosyjskie zapożyczenia leksykalne w języku powojennych przesiedleńców z Nowogródka i okolicy”. Прафесар Ліля Цітка з Універсітэта ў Беластоку, перакладчыца “Беларускага Трышчана” на польскую мову, падзялілася роздумамі на тэму “O genezie *Białoruskiego Tristana* w świetle słownictwa zabytku”. Наталля Паляшчук з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі акцэнтавалася на праблеме, надзвычай актуальнай як для мовазнаўцаў, так і літаратуразнаўцаў: “Аб праекце *Слоўніка паланізмаў у старабеларускай літаратурна-пісьмовай мове*”. Алена Садоўская, Валянціна Маршэўская, Марыя Якалцэвіч, Жанна Грушэўская з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы выступілі адпаведна з наступнымі дакладамі: “Спалучанасць фразеалагізмаў са словамі кантэксту (на матэрыяле паэмы Адама Міцкевіча *Пан Тадэвуш*”,

“Функцыянаванне дзеяслоўных фразеалагізмаў у паэме *Пан Тадэвуш* Адама Міцкевіча”, “Асаблівасці адлюстравання прыказак у нарысах Э. Ажэшкі *Людзі і кветкі над Нёманам*”, “Лінгвакультуралагічны аналіз парэмій з лічбавым кампанентам у беларускай і польскай мовах”. Ірэна Лукашук (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach) засяродзілася на тэме “Konotacje semantyczne barwy niebieskiej w językach słowiańskich”. На пытанні каларыстыкі спынілася Анна Раманюк з Універсітэту ў Беластоку: “Barwy w dyskursie modowym we współczesnym języku rosyjskim”. Святлана Макітрук з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі выступіла з дакладам “Найменні з кампанентам *віна* ў славянскіх мовах: анамазіялагічны аспект”.

Гістарычную секцыю гэтым разам склалі навукоўцы з Гародні і Мінска. Прадстаўнікі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Святлана Марозава, Святлана Сілава, Аляксей Загідулін прадставілі на абмеркаванне наступныя даклады разнастайнай тэматыкі: “Гісторыя Святаполка “Акаяннага” і першае летапіснае ўпамінанне Брэста: да 1000-годдзя горада”, “Праваслаўны прыход у Заходняй Беларусі і яго адаптацыя ў прасторы савецкай Беларусі ў 50-я гг. XX ст.”, “Польская гістарыяграфія гісторыі міжваеннай Заходняй Беларусі ў ацэнках беларускіх гісторыкаў”. Кірыл Мядзведзеў і Вольга Бароўская з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі адпаведна звярнуліся да разгляду тэм: “Узаемадзеянне беларускага і польскага мяшчанства ў XVIII ст.” і “Дзейнасць Польскай нацыянальнай рады беларускіх зямель і Інфлянтаў падчас польска-савецкіх перагавораў у Рызе 1920–1921 гг.”.

Даклады, у якіх былі ўзняты разнастайныя пытанні, звязаныя з культурай, абмяркоўваліся ў асобнай секцыі, якую склалі выступленні прадстаўнікоў з самых розных навуковых і культурных цэнтраў. Віктар Ватыль з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы выступіў з дакладам на тэму “Историческая память как гуманитарный ресурс развития белорусско-польского приграничного сотрудничества”. Відавочна, што праблема, узятая ў гэтым выступленні, сваім пафасам вартая таго, каб быць агучанай і на пленарным пасяджэнні, задала тон размове на секцыі “Культуры”. Тадэвуш Стружэцкі, прадстаўляючы Беларуска-польскі фонд культуры, звярнуўся ў сваім дакладзе “Арганы – еўрапейская спадчына Беларусі” да канкрэтнай з’явы агульнага культурнага кантэксту. Кс. Войцех Гузевіч з філіі Універсітэту Вармінска-Мазурскага ў Элку падзяліўся рэфлексіямі на тэму: “Костел в Беларуси сегодня и вчера: несколько слов о докторской диссертации ксендза Виталия Сидорко *Зарождение, создание и организация Гродненской епархии в 1991–2011 гг. (Люблин 2018)*“. У сваю чаргу Нона Шандроха з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы ў сваім дакладзе “Тэхналогія актыўнай ацэнкі ў метадычнай адукацыі Польшы і Беларусі” выкарыстала магчымасці параўнаўчага патэнцыялу даследавання. “Беларуска-польскія сувязі ў прасторы сучаснага тэатральнага мастацтва Беларусі” разгледзела Кацярына Яроміна з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі. Вячаслаў Сінчук і Валерый Сідарчук з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск) засяродзіліся на тэмах: “Заснаванне

і развіццё дзяржаўнай гімназіі А. Міцкевіча ў г. Пружаны ў 1920–1930-я гг.” і “Польскі вопыт для рэформы камунальнай гаспадаркі ў Беларусі”. Іаланта Рогуцка (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach) звярнулася да аналізу пытання “Wspólny czy różny? O języku podatków nie tylko w Polsce czy na Białorusi”. Анджэй Бялы (Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe) і Алфонс Бобовік (Mazurskie Towarzystwo Naukowe w Elku) разгледзелі адпаведна наступныя тэмы: “Znani Polacy związani z Ziemią Białoruską” і “Działalność kulturalno-oświatowa Polskiego Komitetu Edukacyjnego i towarzystw mniejszości narodowych w niemieckiej strefie okupacyjnej w latach 1915–1918”.

На літаратурнай секцыі пераважалі прадстаўнікі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Так, Анатоль Брусевіч прадставіў даклад на тэму “Нашаніўскі перыяд у паэзіі Беласточчыны: творчасць М. Арла”; Яўген і Вольга Паньковы – “Rekonstruowanie ramieci rodzinnej w utworach Z. Żakiewicza, A. Jurewicza i Cz. Miłosza”; Аліна Сабуць – “Вобраз часу ў эсэістычна-дзённікавых замалёўках Галіны Тварановіч *Пайсці, каб вярнуцца*”; Таццяна Аляшкевіч – “Верш *Так мала* Часлава Мілаша ў мастацкай інтэрпрэтацыі Алеся Разанава”. Святлана Калядка з Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі звярнулася ў сваім дакладзе да разгляду надзвычай складанай і перспектыўнай праблемы, сфармуліраваўшы тэму наступным чынам: “Літаратуразнаўчая эматыялогія як новы напрамак даследаванняў мастацкай літаратуры”. Вольга Круглова з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта засяродзілася на тэме “Янка Лучына як прадстаўнік беларуска-польскага культурнага памежжа”. Да сучаснай беларускай прозы звярнулася ў сваім дакладзе Анна Альштынюк з Універсітэта ў Беластоку: “Вобраз жанчыны ў аповесцях Андрэя Федарэнкі і Міхася Андрасюка”.

У кожнай секцыі адбывалася зацікаўленая дыскусія. Напрыканцы ж канферэнцыі былі падведзены вынікі плённай працы. Зразумела, плануецца выданне кнігі матэрыялаў юбілейнай навуковай імпрэзы.

Halina Twaranowicz
Uniwersytet w Białymstoku

<https://orcid.org/0000-0002-6895-9010>